

oorsprong een kerkelijk centrum voor het oostelijk deel van de stad geweest. Geleidelijk is het Grote gasthuis geheel als stadhuis in beslag genomen omdat de groeiende stad met de uitbreiding van het ambtelijk apparaat (ook toen al) meer ruimte voor haar administratie nodig had. Het altaar werd in 1547 afgebroken. Zo is het waarschijnlijk te verklaren dat de kerk in 1557 als inkomsten o.a. opgaf het beneficie van het altaar van het H. Kruis, dat toch vanouds in de Gasthuiskapel gevestigd was geweest. De St. Laurenskerk was toen de enige 'Kultstätte' van Rotterdam geworden.

NOTEN

- 1) De katholieke in het openbare leven van deze tijd, z.pl. 1954, p.4.
- 2) J. Huizinga, Herfsttij der middeleeuwen, Haarlem 1956¹⁰, b.v. p. 155, 156.
- 3) R.A.D. Renting, De grenzen van de jurisdictie van Rotterdam, in: RJ VIII,6 (1978) p.193-214.
- 4) S. Muller Hzn, De kerkelijke indeeling omstreeks 1550, in: Geschiedkundige atlas van Nederland I, Het bisdom Utrecht, p.7 e.v.; K. Heeringa, Rechtsbronnen der stad Schiedam, Werken van de Vereeniging tot uitgaaf van Bronnen van Oud-vaderlandsch Recht II,6, p.365-369.
- 5) J.C. Naber, Een terugblik, statistische bewerking van de Informatie van 1514, 1885, facsimile uitg. te Haarlem 1970. De gegevens betr. Rotterdam zijn uitgegeven door J.H.W. Unger en W. Bezemer, De oudste rekeningen van Rotterdam, Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam deel III, Rotterdam 1899, p.467-478, verder aangehaald als Bronnen III.
- 6) R. Bijlsma, Rotterdams welvaren 1550-1650, Den Haag 1918, p.4,5.
- 7) J.H.W. Unger, De regeering van Rotterdam, Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam deel I, Rotterdam 1892, p.III-LX, verder aangehaald als Bronnen I; P.F. Schevenhoven, Het stadsbestuur van Rotterdam in het begin van de 15de eeuw, in RJ VIII, 10 (1982) p. 272-360.
- 8) Zie de kaart van Cornelis de Schilder (ca. 1540, copie) en de plattegronden van Jacob van Deventer (ca. 1561) en Braun/Hogenberg (1593), THA respectievelijk XXX-2, 1973-5406 en R.I. 9-1 en 2.
- 9) A.H.L. Hensen, Rooms-Katholiek Rotterdam, in: Rotterdam in den loop der eeuwen II,1, Rotterdam 1906, p.7-15, verder aangehaald als Hensen; Bronnen IV regist nr 66, waar ook van 'nieuw land' sprake is.
- 10) ARA, Grafelijkheidsarchief Holland 3538 f. 11,17.
- 11) NNBW III, 410; Hs 2397 f. 95; Vriendelijke mededeling van Dr G.P.H. Camps, archivaris van Venray, 1982.
- 12) Gegevens over de loop van de gebeurtenissen te vinden in GAR, Archief schepenen 199 vanaf f. 33 passim; OAR 15 vanaf p.33 passim; P.M. Grijpink, Register op de rekeningen van de vicaris-generaal van het bisdom Utrecht, in: Bijdragen Bisdom Haarlem 39/40 (1920/21) vanaf p.144, verder aangehaald als Grijpink, Rekeningen. Zie ook H.C. Hazewinkel, Geschiedenis van Rotterdam, Zaltbommel 1974², deel I p.154 e.v.
- 13) De bouwgeschiedenis van de huidige St. Laurenskerk is het best beschreven in: Mededelingen over het verloop der werkzaamheden aan de